

Правова держава – це така держава, у якій створюються умови для найбільш повного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також для найбільш послідовного зв'язування за допомогою права політичної влади з метою недопущення зловживань.

Серед існуючих умов і передумов успішного формування і функціонування правової держави варто назвати наявність у країні громадянського суспільства.

Словосполучення «громадянське суспільство» умовно, тому що «не громадянського», а тим більше «антигромадянського» суспільства не існує. Будь-яке суспільство складається з громадян і без них немислимо. Тільки додержавне, нецивілізоване (родове) суспільство не можна було назвати громадянським. По-перше, в силу його незрілості, примітивності; по-друге, тому, що там узагалі не було таких понять, як «громадянин», «громадянство».

Не могло бути, громадянським суспільством також і рабовласницьке суспільство, тому що воно не визнавало значну частину своїх членів і якості вільних і рівноправних. Раби були не суб'єктами, а об'єктами домагань з боку собі подібних. Те ж саме можна сказати про феодальне суспільство з його кріпосним правом.[2, с.26]

Здійснення основних прав людини всіма особами, що проживають у певній країні, може забезпечити насамперед відповідна держава: адже тільки вона здатна надати формальної (юридичної) загальнообов'язковості тим умовам, які конче необхідні для використання кожною людиною її основних прав. І якщо держава максимальною мірою реалізовуватиме таку здатність, зробить це своєю основною функцією, вона може вважатися правовою. Отже, правова держава – це держава реальних прав людини.

Правова держава – це держава, в якій юридичними засобами реально забезпечено максимальне здійснення, охорону і захист основних прав людини. Саме така держава є одним із найвизначніших загальнолюдських політико-юридичних ідеалів.

Концепція правової держави формувалася в історії, політико-правової думки, поступово втілюючи кращі гуманістичні здобутки соціальної теорії та практики. При цьому використовувались окремі положення, висловлені такими видатними мислителями як Платон і Аристотель, Т. Гоббс і Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо і Ш.-Л. Монтеск'є.[3, с.76]

Головним фундатором зазначеної концепції цілком заслужено вважається видатний німецький філософ І. Кант (хоча сам він вживав дещо інший термінологічний вислів – «правовий державний устрій»). Серед тих, хто підтримував і розвивав ідею правової держави наприкінці XIX – початку XX ст., були українські вчені (зокрема, Б. О. Кістяківський, М. І. Палієнко, С. Дністрянський, А. Малицький, В. Старосольський), відомі юристи-теоретики Росії (В. М. Гессен, С. А. Котляревський, М. М. Коркунов, Ф. В. Тарановський тощо) і представники багатьох інших країн.

Список використаних джерел:

1. Дарендорф Р. От социального государства к цивилизованному обществу / Р. Дарендорф // Полис. – 1993. – № 5 (17) – С. 5-15.
2. Волинка К. Г. Теорія держави і права: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2003. — 240 с.
3. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.; За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків: Право, 2002. - 432 с.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Лазаренко Р.Ю., учень 9 класу Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області

Керівник: вчитель вищої категорії, заступник директора з виховної роботи Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області, вчитель української мови і літератури та світової літератури *Костенко Н.В.*

Правова держава передбачає передусім розвиток законодавства. В останні роки в Україні прийнято чимало законів, які регулюють суспільні відносини в різних сферах життя. У недавно прийнятій Конституції України критерієм закріплення основних прав та свобод громадян міжнародні стандарти, загальновизнані принципи й норми міжнародного права, зафіксовані, зокрема в Статуті ООН, Загальній декларації прав людини, Пакті про громадянські та політичні права, Паризькій хартії для нової Європи.

Розвиток конституційних положень щодо прав людини і громадянина здійснюється в законах України, зокрема, про власність, підприємництво, свободу совісті та релігійних організацій, про статус суддів, прокуратуру, адвокатуру та інших.

Верховенство закону, зміцнення його авторитету досягається шляхом поліпшення

якості законів, удосконалення законодавчого процесу.

Крім прав і свобод людини, в законах повинні бути визначені також права нації, національностей, народу. Прикладом виконання цієї вимоги можна назвати Закон України «Про національні меншини в Україні», який прийнято з метою гарантування національним меншинам права на вільний розвиток.

Також на законодавчому рівні знайшов своє відображення загальнодозвільний принцип. У чинних законах значно розширено сфери діяльності громадянина, межі його свободи. Наприклад закон передбачає право власника вчиняти щодо свого майна будь-які дії, що не суперечать закону, а підприємці мають право самостійно приймати рішення і здійснювати будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству.[1, с.62]

У плані реалізації такої ознаки, як взаємовідповідальність особи та держави, слід зазначити, що вона діяла раніше лише в напрямі відповідальності громадянина перед державою. Тепер ситуація змінилася. В Україні прийнято низку законів, згідно з якими держава несе відповідальність перед громадянином у разі порушення його прав. Наприклад, Закон «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» встановлює порядок видачі компенсацій незаконно репресованим, надання їм пільг.

Уже дещо зроблено в Україні і для підвищення політичної культури населення. Так, закони України публікуються в засобах масової інформації, проводиться трансляція пленарних засідань сесії Верховної Ради, систематично виходять в ефір телерадіоканали політичної тематики, збільшено набір студентаів у юридичні вузи та на юридичні та політологічні факультети.

Побудова правової держави неможлива і без чіткого розмежування повноважень між різними гілками державної влади. В Україні законодавча влада належить парламенту - Верховній Раді України. Виконавчу здійснюють Президент, Кабінет Міністрів України, Рада міністрів Республіки Крим, органи державної виконавчої влади (центральні, місцеві та Республіки Крим), судову владу доручено здійснювати судовим органам - Конституційному Суду України, загальним, військовим, арбітражним судам. Верховна Рада приймає закони та здійснює контроль за їх виконанням; виконавчі органи займаються організацією проведення їх у життя; суди здійснюють правосуддя (шляхом вирішення кримінальних, цивільних, господарських та інших справ).[2, с.32]

Важливим у плані побудови правової держави є також створення ефективного механізму охорони прав особи. На сьогодні в Україні діють Кримінально-процесуальний, Цивільний процесуальний та Арбітражний процесуальний кодекси, які передбачають процедуру звернення до суду за захистом порушених прав. Нові положення, які значно розширюють засоби захисту прав громадян, містять закони «Про адвокатуру», «Про нотаріат».

На підняття авторитету судових органів, забезпечення незалежності суддів і підпорядкування їх тільки закону спрямований Закон України «Про статус суддів». Він встановлює порядок обиравання суддів, процедуру здійснення правосуддя та недопустимість втручання в цю діяльність, а також інші важливі положення. Високими є вимоги щодо осіб, котрі обираються на посаду судді.

На сьогодні значно розширено коло питань, з яких можна звернутися до суду. Доступність суду для кожного громадянина - це своєрідний показник того, як близько суспільство підійшло до правової держави.

Правова держава може функціонувати лише в режимі законності, тобто такого стану відповідності суспільних відносин Конституції та іншим законам держави, який утворюється в результаті виконання законів усіма суб'єктами права (учасниками суспільного життя). Забезпечити відповідність законів та інших нормативних актів Конституції України покликаний Конституційний Суд України. Вищий нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Радою Міністрів Республіки Крим, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, органами місцевої виконавчої влади, самоврядування, політичними партіями, громадськими організаціями, посадовими особами та громадянами здійснюється органами прокуратури.[3, с.126]

Аналіз ознак правової держави та напрямів її формування засвідчує, що, хоч у чинній Конституції Україна проголошена правовою державою, насправді це положення є дещо декларативним. Тому, незважаючи на певні здобутки в справі побудови правової держави, нам необхідно ще докласти чимало зусиль для вирішення цієї проблеми.

Зважаючи на молодий вік Української держави та відсутність досвіду державотворення, можна з упевненістю стверджувати, що положення про те, що Україна є

правовою державою, які закріплені в Конституції, є декларативними. Нам потрібно докласти ще багато зусиль для того, щоб Україна вийшла на той рівень стандартів суспільного, правового та політичного життя, який дасть їй змогу почувати себе рівною серед інших правових держав. Наш народ з давніх давен славився тим, що ми всіма силами намагаємось досягти поставленої мети. Тому будемо вірити в поставлену перед нами ціль розбудови правової держави, не зходити з обраного шляху. Маємо надію, що в недалекому майбутньому українці будуть жити в країні, якої вони гідні.

Список використаної літератури:

1. Козак В. Форми політичної участі громадян у державотворчих процесах// Розбудова держави.- 1998.-№1-2.- с.62-70.
2. Політична культура демократичного суспільства: стан і перспективи в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26-27 лютого 1998р.-К.: Гнозис, 1998.-226с.
3. Політологія: Посібник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка.-К.: Видавничий центр «Академія», 1998.-368 с. (Гаудеамус).
4. Правознавство / За ред. М. Настюка.-Львів: Світ, 1994.-272 с.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ – ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Антонова К.В., учень 11 класу Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області

Керівник: учитель-методист, вчитель історії та правознавства Національної академії внутрішніх справ Вишенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Бориспільської районної ради Київської області
Варич Л.В.

Актуальність даного питання є надзвичайно пріоритетним в умовах становлення України як демократичної, правової та соціальної держави, що, в свою чергу, зобов'язує державу до створення відповідних умов для розвитку національних меншин як самостійної складової української поліетнічної нації, наслідком чого є утвердження конституційно-правового статусу національних меншин.

Варто нагадати, що Україна не є класично багатонаціональною країною, скажімо, як Індонезія, Росія чи Індія, на території яких проживають десятки автохтонних етносів. Або як Канада, де терени автохтонних народів зайняли переселенці з багатьох країн світу. Але Україна не є і мононаціональною державою.

Поняття «національна меншина» вперше з'явилося в 19 столітті. Саме в цей період, з метою опору значним національним рухам, влада Австро-Угорщини, Пруського королівства, а також Османської і Російської імперії йшла на певні поступки, надаючи самостійності і більших прав багаточисельним етнічним групам, що проживали на цих територіях.

І вперше, поняття «національна меншина» на рівні міжнародного договору було закріплено у Генеральному акті Віденського національного Конгресу у 1814-1815 році.

Особливої актуальності проблема національних меншин набула після другої світової війни. Зокрема, було прийнято Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року, в якому було проголошено зобов'язання для країн, в яких є етнічні, релігійні та мовні меншини, не відмовляти їм у користуванні своєю культурою і мовою, сповідуванні своєї релігії тощо (стаття 27).

Традиційною є точка зору про те, що національні меншини – це етнічно визначені спільноти громадян певної держави, кожна з яких за кількістю осіб, що належать до неї, є меншою аніж та етнічна спільнота, котра дала свою назву цій державі (титульна нація).

Стаття 3 Закону України «Про національні меншини» визначає, що До національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою.

Отже, національні меншини - це групи людей, які є громадянами України, але не мають етнічної належності до України, відрізняються від громадян України мовою, культурою та традиціями, а також є менш чисельними відносно титульної нації.

Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні визначається Конституцією України, Законами України та міжнародними договорами.

Так, стаття 11 Конституції України зазначає, що держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів та національних меншин в Україні.